

Kilpirauhasen toimintahäiriöön liittyvä silmäsairaus

Lääkärikirja Duodecim

23.12.2021

Silmätautien erikoislääkäri Matti Seppänen

- Yleisyys
- Syyt
- Riskitekijät
- Oireet
- Taudin toteaminen
- Erotusdiagnostiikka
- Itsehoito
- Hoito
- Seuranta
- Kirjallisuutta

Keskeistä

- Kilpirauhasen toimintahäiriöön voi liittyä silmäsairaus. Silmäoireina voi olla mm. silmien punoitusta hiekan tunnetta ja vetistelyä, silmien alueen kipua ja kaksoiskuvia sekä silmien eteenpäin työntymistä.
- Kilpirauhasen toimintahäiriö voi vaikuttaa silmäluomiin, silmän pintaosiin tai silmää liikuttaviin lihaksiin. Kyseessä on useimmin [autoimmuunisairaus](#) eli sairaus, joka johtuu elimistön puolustusvasteen kohdistumisesta kehon omia rakenteita vastaan.
- Tupakointi pahentaa oireita merkittävästi.
- Kilpirauhasen toimintahäiriöön liittyvä silmäsairaus kuuluu erikoissairaanhoidon arvioon.

[Kilpirauhasen toimintahäiriöön](#) liittyvän silmäsairauden varhainen toteaminen on tärkeää, sillä pienellä osalla potilaista tauti voi olla näköä uhkaava näköhermon puristustilan tai silmän uloimman osan, sarveiskalvon mahdollisen vaurion vuoksi.

Yleisyys

Taudin ilmaantuvuus vuodessa on 16 tapausta 100 000 henkilöä kohti naisilla ja 3 tapausta 100 000 henkilöä kohti miehillä.

Syyt

Taudin taustalla on todennäköisesti elimistön puolustusjärjestelmään kuuluvien T-imusolujen eli T-lymfosyyttien vaikutus silmäkuopan rakenteisiin samalla mekanismilla kuin ne vaikuttavat kilpirauhasen rakenteisiin.

Riskitekijät

Tupakointi ja aiemmin sairastettu oireinen kilpirauhastauti ovat riskitekijöitä taudin puhkeamiselle.

Oireet

Taudille on ominaista usein muutaman kuukauden kestävä aktiivinen tulehduksellinen vaihe, jolloin oireet pahenevat. Oireiden paranemisvaihe voi kestää 1–2 vuotta.

Pidemmälle edenneessä vaiheessa näkyvimpänä oireena voi olla silmien ulospäin työntyminen. Oireina voi olla sidekalvon punoitusta ja luomien turvotusta.

[Kuivasilmäisyys](#) on yleinen kilpirauhasen toimintahäiriöön liittyvä oire.

Kuivasilmäisyyden oireina silmissä voi olla kuivumista ja hiekan tunnetta ja vaihdellen myös voimakasta vetistystä.

Silmän takaosassa tuntuva kipu, silmien liikearkuus ja arkuus valolle ovat myös mahdollisia oireita. Näöntarkkuus voi alentua, kaksoiskuvia voi esiintyä ja silmien liikkeet voivat olla rajoittuneita. Yleisoireina kilpirauhasen toimintahäiriöstä voivat olla tihentynyt pulssi, painon lasku, vapina ja rytmihäiriöt.

Taudin toteaminen

Kilpirauhasen toimintahäiriöön liittyvä silmäsairaus todetaan oireiden ja löydösten perusteella.

Silmälääkärin tutkimuksissa silmän ulospäin työntymistä mitataan ns. eksoftalmometrin avulla. Silmien liikerajoituksia tutkitaan Hessin kartan avulla. Schirmerin testillä (imupaperimittaus) voidaan tutkia kyynelnesteen erittymistä.

Värinäkötestejä käytetään mahdollisen näköhermoa puristavan tilan kartoittamiseksi. Tarvittaessa tehdään silmien tietokonekerroskuvaus ja magneettikuvaus.

Laboratoriotutkimuksina mitataan verestä usein mm. kilpirauhasen toimintaa säätelevä [tyreotropiini](#) , [vapaa tyroksiinihormoni](#) sekä tarvittaessa ns. TSH-reseptorivasta-aineet.

Erotusdiagnostiikka

Erotusdiagnostisissa tutkimuksissa poissuljetaan silmän alueen kasvaimet. Silmän liikehermon halvaus voi aiheuttaa samanlaisia oireita kuin kilpirauhasen silmäsairaus. Myös lihasten toimintaa heikentävä [myasthenia gravis](#) -sairaus voi muistuttaa oireiltaan kilpirauhasen silmäsairautta.

Itsehoito

Säännöllisesti käytetyt kostuttavat silmätipat vähentävät kuivasilmäisyydestä johtuvia silmäoireita. Tupakoinnin lopettaminen on keskeistä hoidon onnistumiselle

Hoito

Keskeistä on kilpirauhasen toimintahäiriön korjaaminen yleislääkärin ja tarvittaessa sisätautilääkärin toimesta. [Kilpirauhasen liikatoiminnan](#) hoitona voidaan harkita lääkitystä tai leikkaushoitoa. Kilpirauhasen toimintahäiriöön mahdollisesti annettava radiojodihoito voi pahentaa silmäoireyhtymää.

[Kuivasilmäisyydestä](#) aiheutuvien oireiden hoitoon käytetään paikallishoitovalmisteita. Jos kilpirauhasen toimintahäiriöön liittyy silmää ympäröivien tai silmän rakenteiden muutoksia, voidaan sairautta hoitaa systeemilääkitysten avulla. Tarvittaessa voidaan harkita esimerkiksi suonensisäisesti annettavaa kortikosteroidi-lääkitystä, jos oireet ovat voimakkaat. Joissakin harvoissa tapauksissa saatetaan tarvita leikkaushoitoa. Tupakoinnin lopettaminen on keskeinen osa hoitoa.

Seuranta

Lieväoireisissa taudissa seuranta toteutetaan alkuvaiheessa yleensä 2–3 kuukauden

välein ja jatkossa harvemmin. Jos tauti on aktiivisessa vaiheessa, voidaan tilaa seurata alkuvaiheessa tiheämmin.

Artikkelin tunnus: dlk01215 (027.059)
© 2022 Kustannus Oy Duodecim